

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celipoli. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; narečnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 21.

V Ljubljani, 1. novembra 1875.

Tečaj XV.

B e s e d a

*učiteljem iz pastirskega lista mls. gsp. dr. Jurija Dobrile, škofa v Terstu
in v Kopru.*

Šolski listi navadno ne prinašajo pastirskih listov, vzlasti ne iz tako imenovane liberalne dobe učiteljstva. — A svet se res suče, in v najnovejših časih smo doživeli, da tudi učiteljski listi prinašajo pastirske liste, t. j. odlomke iz njih, ktere po svoje tolmačijo, in tako vodo na svoj mlin jeze. Sedaj pa tudi „Učit. Tov.“ ne sme zaostati, sicer pride ob svoj pridevek „mežnarski list“, in mora tudi omeniti pastirskih listov. Toda vsak po svoje! V ta namen si je pa zvolil pastirski list mls. gsp. škofa teržaškega, tembolj, ker je že večkrat take in enake reči v svojih listih obravnaval; tudi mi učitelji, dasi v novi liberalni dobi, smo dolžni poslušati glas Višjih cerkvenih pastirjev, tembolj, ako je naravnost obrnjen na nas. Poslušajmo tedaj, kaj govore Višji pastir terž. škofije:

„Pa tudi vi, dobri učitelji, morate biti in ste tolažniki in pomočniki sveti cerkvi, ktere ljubljani sinovi ste, in na ktere ona svojo veselo upanje stavi. Prosim vas, stojte trdno v katolški veri, v lepem zadržanji, in imeli bote obilen sad težkega vam truda. Šola je hči svete cerkve; ona jo je rodila in na svojih ljubeznjivih persih dojila z mlekom Jezusovega nauka. Ni ona pri nas popolnoma razdvojena od cerkve, in mnogo dobrega more se v njej storiti. Glejte tedaj, da ta sveta vez med vero in šolskim naukom rodi obilnega in dobrega sadu v zmiraj večo korist domovini, mladini in staršem, ktere namestujete in kteri se težko trudijo, da sebe in vas preživijo. V vašem težavnem poklicu in delovanju ni

ne zasluge Bogu dražje, ne tolažbe za vas slajše, kakor je ta zasluga in tolažba, da se ob enem s sveto cerkvijo trudite: „Da bi vera in spoznanje Sinu božjega doraslo v otrocih do popolnega človeka, do prave zrelosti; do mere polne Kristusove rasti“ (Efez. 4, 13). Zares lepo, koristno in plemenito je človeško znanstvo, in mnogo pravega veselja vživa, kdor si ga prilastuje; ali pri vsem tem je ono vendarle nepopolno in dostikrat goljufivo. Pravo je dejal neki modrijan, da je vera dišava, brez katere se pokazi vsako znanstvo in postane človeku pogubno. Zares, potreben je otrokom šolski nauk, in mnogo jim je koristen; ali kaj bi pomagala otrokom šola in to malo znanstva v njej pridobljenega, če bi pa opešala vera, ali še celo ugasnila v srcu mladini: vera, rečem, ktera je človeku edina zvezda danica v tem tolikem delovanju in terpljenju v človeškem življenji, edina stalna tolažba v tolikih nesrečah in nezgodah, zraven pa še mila luč, ktera nam celo grobno tmino razsvetljuje, in na tem trudapolnem potovanji v sedajnem življenji neprenehoma razjasnuje in nam kaže naš poslednji cilj in konec v zaželjenem kraju blažene neumerljivosti.“

Ali niso te besede vredne, da si jih globoko v serce vtisnemo in stanovitno v spominu ohranimo. Kdor pa hoče ves list brati, najde ga po cerkvenih listih, kaj dobro mu bode teknilo to berilo!

Koliko je človek vreden?

Kakor koli si človeka mislimo, toliko bomo tudi njega cenili. Ako s tvarinarjem rečemo: „Vse kar je, tako tudi človek v svojem bistvu, ni drugega, nego stroj (mašina); naravne moči so slučajno rodile tak stroj, ki čuti, si dela predočbe in misli. Le človeška domišljija razločuje med duhom in naravo. Dušne moči so od vekomaj snovi lastne; kedar pravimo, da duh dela, delajo le možgani. Zapletena organična zveza snovi, ki dajejo živalskemu telesu krepost in moč, je skupna vsota učinkov; združene v enoto imenujemo te učinke: dušo, duh, misel. Kakor ves svet, tako ima tudi človek namen svojega postanka v samem sebi. Kar pa ima začetek, to mora zopet konec storiti. Človek je izrodek v krogo-točji življenja, ki zopet mine. Njegova zavednost je snovi lastna; nastane pa, ko se gibljejo snovi, in možgani občutijo to gibanje. Dobro jesti, piti, kopati se i. t. d. rabi več fosfora, da postane življenje bolj prijetno, zato je namreč človek na svetu. Ker duh človekov v vseh svojih prikazkih ni drugega, nego natorno gibanje (naravni razvoj) brez kacega lastnega, notranjega življenja, tako človek nima proste volje, niti ne more sam po sebi delovati (odločiti se za kako posebno mer svojega delovanja). Le nevedna domišljavost more govoriti od zavesti samega sebe.